

Reforma SRP – prenosljive ribolovne koncesije

Zakaj Komisija predlaga prenosljive ribolovne koncesije?

Težava v zvezi s presežno zmogljivostjo v okviru SRP ni bila odpravljena. Med letoma 1994 in 2013 bo za razrez ribiških plovil porabljenih 2,73 milijarde EUR, vendar se kljub tem znatnim sredstvom ribolovna zmogljivost Unije vseeno vsako leto poveča za približno 3 %. Nobena pretekla politika za obravnavanje presežne zmogljivosti (večletni usmerjevalni programi, razmerje vstopa in izstopa, omejevanje največje velikosti ladjevja, javne sheme razreza) ni bila uspešna. Računsko sodišče je izrazilo pomisleke glede uporabe denarja davkoplačevalcev za obravnavanje presežne zmogljivosti. Ob upoštevanju tega Komisija predlaga, da se izhaja iz pozitivnih izkušenj več držav članic s sistemi, podobnimi sistemu prenosljivih ribolovnih koncesij. Mednarodna poročila kažejo, da različne oblike prenosljivih ribolovnih koncesij „zaustavijo [...] razširjeno propadanje [ribištva] in celo spremenijo smer njegovega razvoja“ (Costello idr., 2008) ter prispevajo k spodbujanju gospodarske rasti (Svetovna banka in FAO, [FAO], 2008).

Če so prenosljive ribolovne koncesije pravilno zasnovane, so lahko učinkovito orodje, s katerim lastniki plovil načrtujejo svoje ribolovne dejavnosti glede na razvoj trga, iztovorijo celoten ulov in načrtujejo svoje naložbe. Ribičem tudi omogočajo, da zapustijo sektor v zameno za finančno nadomestilo. Izkušnje kažejo, da sistemi, podobni prenosljivim ribolovnim koncesijam, tudi povečujejo odgovornost izvajalcev ribolova in omogočajo zmanjšanje zavržkov.

Kaj predlaga Komisija?

Države članice bodo morale z letom 2014 uvesti prenosljive ribolovne koncesije, pri čemer bodo morale upoštevati stroga načela. Prvič, morski viri so in morajo ostati javno dobro. S prenosljivimi ribolovnimi koncesijami se ne morejo dodeljevati lastninske pravice za morske vire, ampak le uporabniške pravice za izkoriščanje morskih virov v omejenem obdobju. Po izteku tega obdobja prenosljive ribolovne koncesije dobi država članica, ki jih lahko ponovno dodeli na podlagi istih ali drugih meril za dodeljevanje. Drugič, prenosljive ribolovne koncesije se lahko prodajo, dajo v zakup ali izmenjajo le pod strogimi pogoji, saj jih lahko kupijo le lastniki registriranih in dejavnih plovil, ki jih lahko uporabijo le za dejavna plovila z dovoljenjem. Tretjič, upoštevati je treba relativno stabilnost. Četrto, države članice morajo odvzeti prenosljive ribolovne koncesije v primeru hujše kršitve lastnika plovila in petič, prihraniti morajo kvote in prenosljive ribolovne koncesije za nove ribiče, ki se želijo začeti ukvarjati z ribolovom.

Ob spoštovanju zgornjih petih načel morajo države članice na nacionalni ravni uvesti prenosljive ribolovne koncesije v obveznem sistemu za vse vrste, za katere veljajo celoten dovoljen ulov in kvote ali omejitve napora, ter za vsa plovila, daljša od 12 metrov, in vsa plovila z vlečnim orodjem. Prenosljive ribolovne koncesije so le uporabniške pravice, ki jih države članice dodelijo lastnikom plovil za določeno obdobje. So fiksno določen odstotni delež nacionalne kvote za posamezni stalež rib. Kadar se uporablja ribolovni napor tako kot v Sredozemlju, se bodo prenosljive ribolovne koncesije uporabljale za dodelitve napora. Ribolovne možnosti, ki niso urejene v sistemu EU na podlagi kvot ali napora, ali ribolovne možnosti v okviru sporazuma o trajnostnem ribolovu s tretjo državo ne bodo vključene v sistem prenosljivih ribolovnih koncesij.

Kako je treba dodeljevati kvote in prenosljive ribolovne koncesije?

Predlog predvideva prilagodljivost za države članice, vendar bi bilo po mnenju Komisije bolje naslednje: države članice morajo določiti nacionalne ali regionalne prednostne naloge, pri čemer morajo določen odstotni delež nacionalnih kvot dodeliti ladjevju za mali priobalni ribolov. Preostale kvote bi se upravljale na podlagi prenosljivih ribolovnih koncesij. Države članice bi morale svoj nacionalni sistem prenosljivih ribolovnih koncesij oblikovati skupaj z zainteresiranimi stranmi, saj bi njihova večja vključenost zagotovila prilagojenost nacionalnega sistema prenosljivih ribolovnih koncesij posebnostim zadevne države članice in njegovo podporo s strani zainteresiranih strani. Pri oblikovanju sistema prenosljivih ribolovnih koncesij bi morale država članica in zainteresirane strani dati prednost obalnim skupnostim, ki so odvisne od ribolova, okolju prijaznejšim ribolovnim praksam in ladjevju malih ribičev. Za nove ribiče bi morale prihraniti do 5 % kvot ali prenosljivih ribolovnih koncesij. Države članice in zainteresirane strani morajo torej ta sistem uporabiti za prednostno obravnavanje ribolovnih praks, ki so po njihovem mnenju bolj zaželene iz socialnih ali okoljskih razlogov. Danska je na primer prenosljive ribolovne koncesije uporabila za podporo obalnih skupnosti tako, da je plovilom, krajšim od 17 metrov, zagotovila 10-odstotno povečanje količine kvot za trsko in morski list.

Kakšne zaščitne ukrepe lahko sprejmejo države članice?

Izkušnje v državah članicah, v katerih se uporablja sistem prenosljivih ribolovnih koncesij, so pokazale, da se je tveganjem mogoče izogniti z zasnovo sistema. Pri zasnovi sistema prenosljivih ribolovnih koncesij morajo torej države članice in zainteresirane strani poskrbeti, da sistem ne bo dopuščal špekulacij ali nastanka razmer, ki bi bile škodljive za regije, ki so odvisne od ribištva in z njim povezanih dejavnosti. Prav tako morajo sistem prenosljivih ribolovnih koncesij urediti strogo in omogočiti, da javni organi v državi članici lahko kadar koli sprejmejo ukrepe za zagotovitev, da imetniki prenosljivih ribolovnih koncesij spoštujejo pravila. V ta namen morajo države članice uporabiti sklop ukrepov, kot so:

- izključitev malega priobalnega ribolova (< 12 m z mirujočim orodjem) za zagotovitev, da se ribolovne pravice tega pomembnega segmenta ne prodajo večjim plovilom;
- preprečevanje čezmerne koncentracije, da ne bi imelo nekaj lastnikov plovil preveč ribolovnih pravic. To je treba doseči z določitvijo največjega odstotnega deleža zadevnega vira, ki ga lahko ima kateri koli lastnik plovila;
- prihranitev dela nacionalnih kvot za obalne skupnosti, ki so odvisne od ladjevij za mali priobalni ribolov;
- omejevanje prenosljivosti na prenosljivost znotraj posameznega ribištva (npr. s koncesijami za belo ribo se lahko trguje le z drugimi lastniki koncesij za belo ribo in ne z lastniki koncesij za pelagične vrste).

Ali ladjevja za mali priobalni ribolov ne bodo izginila iz obalnih regij Evrope?

Ne, ker jih bodo države članice izvzele iz sistema prenosljivih ribolovnih koncesij. To pomeni, da bo lahko v EU 60 % plovil trajno izključenih iz sistema prenosljivih ribolovnih koncesij. Na Danskem se na primer segment plovil za mali priobalni ribolov,

ki so dolga od 6 do 10 metrov, upravlja zunaj sistema prenosljivih ribolovnih koncesij, zato se ni zmanjšal za toliko kot preostalo dansko ladjevje.

Kako lahko organizacije proizvajalcev upravljajo prenosljive ribolovne koncesije?

V veliko državah članicah organizacije proizvajalcev združujejo kvote svojih članov. Spremljajo uporabo in trženje iztovorov, uporabo kvot pa upravljajo tako, da si jih izmenjujejo z drugimi organizacijami proizvajalcev. Organizacije proizvajalcev bodo lahko svojim članom prodajale in dajale v zakup tudi prenosljive ribolovne koncesije. Skupno upravljanje prenosljivih ribolovnih koncesij več članov s strani organizacije proizvajalcev lahko omogoči izmenjavo v realnem času in ustrezno načrtovanje proizvodnje. Poleg tega je za ribolovne skupnosti vir dohodka pogosto tako sam ribolov kot tudi predelovalna industrija. Povezovanje teh sektorjev v okviru medpanožnih organizacij, ki skupno upravljajo združene prenosljive ribolovne koncesije svojih članov, je lahko prednost za ribolovne skupnosti.

Kaj se v zvezi z ladjevjem EU pričakuje v smislu zmanjševanja?

Več držav članic je s pomočjo prenosljivih ribolovnih koncesij zmanjšalo svoje ladjevje. Na Danskem so bile prenosljive ribolovne koncesije uvedene leta 2003 za pelagično ladjevje, ki se je od takrat zmanjšalo za 50 %. Za ladjevje za ribolov pridnenih vrst so bile prenosljive ribolovne koncesije uvedene leta 2007, pri čemer se je to ladjevje od takrat zmanjšalo za 30 %. Dobiček v obeh segmentih se je povečal. Estonija je sistem prenosljivih ribolovnih koncesij uvedla leta 2001, pri čemer se je do leta 2009 njeno ladjevje zmanjšalo za približno 40 %. V Španiji se je tako imenovano ladjevje Gran Sol z uporabo prenosljivih ribolovnih koncesij med letoma 1992 in 1997 zmanjšalo za 30 %.